

Yasunari Kawabata

Țara zăpezilor

Traducere din limba japoneză și note de
STANCA CIONCA

HUMANITAS
fiction

Din tunelul lung de hotar trenul intră în țara zăpezilor. Întunericul albi până-n străfunduri. Opriră la halta de semnalizare.

Fata care stătuse pe bancheta din fața lui Shimamura se ridică să deschidă geamul de lângă el. Un suflu de aer înzăpezit se prelinse înăuntru. Aplecată adânc pe fereastră, fata îl strigă pe șeful de haltă, cum strigi pe cineva de tare departe.

Cel chemat, un omuleț îmbrobodit până deasupra nasului cu un fular gros, cu căciula de blană trasă zdravăn peste urechi, pași mărunți prin zăpadă către ei, cu un lămpaș aprins în mână.

Ce frig trebuie să fie, gândi Shimamura privind la niște barăci, desigur ale administrației haltei, care păreau zgribulite, presărate ici și colo sub poalele muntelui. Albeața zăpezii, înghițită de întuneric, nu ajungea până la ele.

— Eu v-am chemat, domnule șef de haltă. Cum o mai duceți?

— A, dumneata ești, Yoko? Te-ntorci acasă? Strașnic ger s-a lăsat.

— Am auzit că l-ați ajutat pe fratele meu să găsească de lucru. V-ați dat multă osteneală cu el.

— Cred că n-o să-i priască în pustietățile astea. E tânăr, bietul băiat.

— E un copil! Vă rog mult să-l ajutați.

— Bucuros. Ce-i drept, muncește cu tragere de inimă. Și-apoi, o să aibă în curând multă treabă la noi. Anul trecut am avut nămeți mari. La vremea avalanșelor au stat trenurile-n loc și nu mai pridideau sătenii cu gătitul pentru călători.

— Dar ce gros v-ați îmbrăcat! Și fratele meu îmi scria de curând că nu poartă nici vestă!

— Eu unul mi-am pus patru chimonouri unul peste altul. Băieții ăștia! Trag la măsca de cum dă frigul și pe urmă cad la pat cu fierbințeală.

Și omul ridică lanterna făcând un semn către barăci.

— Bea și el?

— Nu.

— Sunteți în drum spre casă?

— Încă nu. Am o vătămătură și trec întâi pe la doctor.

— O, îmi pare rău.

Cu tot paltonul îmbrăcat peste chimonouri, șeful de haltă părea dornic să încheie conversația asta în picioare. Așa că îi întoarse spatele fetei și mai mormăi:

— Ai grijă de dumneata. Și să auzim de bine!

— Spuneți-mi, fratele meu o fi de serviciu acum?

Yoko aruncă o privire cercetătoare pe deasupra peisajului înzăpezit.

— Vă rog încă o dată, mult de tot, ocupați-vă de el!

Avea o voce tulburător de frumoasă. Un timbru înalt, ca un ecou venit din zăpada noptatică.

Trenul se urni, dar ea rămase aplecată pe fereastră. Când ajunsese în dreptul omului care pășea pe terasament, Yoko îi strigă din nou:

— Nu uitați, domnule, spuneți-i fratelui meu să vină pe-acasă când ia liber. Vă rog!

— Biiine! se mai auzi de-afară.

Yoko închise geamul și-și duse palmele la obrajii îmbujorați de frig.

Trei pluguri de zăpadă așteptau la poalele munților ninsorile mari. La intrările în tunel, spre nord și sud, erau instalate semnalizatoare electrice pentru avalanșe. Cinci mii de muncitori erau gata pentru dezzăpeziri, fără a mai socoti pe cei două mii din asociația „Tinerii Pompieri“.

La gândul că fratele lui Yoko lucrează aici, la halta care în curând va fi înghițită de nămeți, interesul lui Shimamura pentru fată crescuse.

Spun „fată“, fiindcă așa o socotea Shimamura. Deși n-avea cum să știe în ce relații se afla cu

tovarășul ei de drum. Judecând după gesturi, păreau căsătoriți. El era vizibil bolnav. Dar, de fapt, rezerva naturală între un bărbat și o femeie dispare când bărbatul e bolnav. Și-atunci, cu cât sunt mai gingașe îngrijirile ei, cu atât mai mult cei doi dau impresia unui cuplu. În fond, o femeie devine aproape maternă îngrijind un bărbat mult mai în vârstă decât ea, și asta pentru un ochi din afară aduce cu intimitatea conjugală.

Dar, desprinzând conștient imaginea fetei de bărbatul pe care-l însoțea, Shimamura își dădu seama limpede că e necăsătorită. Concluzia venea poate și din faptul că o privise lung înainte, în împrejurări oarecum neobișnuite.

Asta se petrecuse cu vreo trei ore în urmă. Shimamura se juca plictisit cu arătătorul mâinii stângi, mișcându-l încolo și-ncoace. Își dădu seama că singur degetul acesta îi aduce în minte, caldă și apropiată, imaginea femeii spre care călătorea. Pe ea o uitase, și amintirea i se împăienjenea de câte ori încerca s-o recheme. Numai degetul părea că păstrează atingerea pielii ei. Shimamura avea senzația ciudată că degetul îl ademenește spre femeia îndepărtată. Îl duse la nas, vrând parcă să simtă din nou parfumul trupului ei și, distrat, trase cu el o linie pe geam. În clipa următoare, își înghiți un strigăt de uimire: pe locul atins de degetul lui plutea deslușit

un ochi ireal de femeie. Reveni brusc din visarea care îl dusesese departe: în geam se răsfrângea profilul fetei așezate în fața lui în compartiment. Întunericul de-afară, lumina electrică aprinsă în vagon transformaseră geamul într-o oglindă, dezvăluită numai atunci când, distrat, trăsesse o linie prin aburul ce-l încețoșa.

Ochiul acela singur din oglindă era izbitor de frumos. Shimamura își apropie fața de geam și, cu expresia unui călător plictisit care privește într-o doară afară, își trecu toată palma peste el.

Fata stătea ușor aplecată înainte, cu privirea ațintită la bărbatul culcat alături. Acesta își adunase parcă toată puterea în umeri, și fața lui cu ochi nemișcați avea o expresie gravă. Își sprijinea capul pe marginea ferestrei și-și ridicase picioarele îndoite pe banchetă. Erau într-un compartiment de clasa a treia. Bărbatul stătea pieziș față de Shimamura, astfel încât acesta nu-l putea vedea în geam decât până la urechi. Fata în schimb era așezată chiar în fața lui și ar fi putut s-o privească direct. Dar, când cei doi se urcaseră în tren, Shimamura plecase ochii, izbit de frumusețea rece a fetei, și văzuse atunci mâinile palide ale bărbatului care le țineau încheștate pe ale ei. Fiindcă surprinsese gestul, i se părea acum o indiscreție să privească a doua oară într-acolo.

Bărbatul din oglindă părea destins, faptul că-și odihnea privirea pe bustul fetei îl liniștea

vizibil. Cu toată slăbiciunea lui fizică, în jurul celor doi plutea o atmosferă de blândă armonie. El își făcuse pernă dintr-un capăt al fularului, celălalt îi acoperea gura și obraji. Din când în când fularul se desprindea moale și-i aluneca peste nas. Dar nu apuca să întoarcă ochii, că fata i-l potrivea la loc cu o mână ușoară. Și repetă gestul, inocentă, de atâtea ori, încât Shimamura se simți iritat. În plus, alunecau mereu poalele paltonului care învelea picioarele bărbatului, atârnând pe banchetă. La fel de atentă, fata le potrivea îndată, făcând totul cu cea mai mare naturalețe. Astfel, cei doi păreau să călătorească fără țel într-o depărtare nesfârșită. Pe Shimamura nu-l întrista priveliștea lor, avea senzația că asistă la un joc ireal. Asta fiindcă îi vedea doar prin neobișnuita lui oglindă.

În adâncul ei plutea peisajul de seară. Oglinda și nălucile din ea se mișcau una-ntr-alta, ca într-un film. Personajele n-aveau legătură cu decorul. Purtau în ele o transparență fugară, într-un peisaj care era doar o întunecare încețoșată de seară. Ambele, topite și amestecate, schițau o lume părelnică de umbre. Atunci luci în ochiul fetei o lumină venită de departe, din câmpie, iar Shimamura se înfioră de atâta frumusețe.

Deasupra munților amurgul mai păstra luciri roșietice și, în peisajul privit prin fereastră, lucrurile îndepărtate nu se stinseseră. Dar își pier-

duseră culoarea și câmpia era una și-aceeași, neîntreruptă, până departe. Nimic în ea nu atrăgea ochiul, și totuși părea însuflețită de o putere nedefinită, de o stare de spirit care venea poate din chipul plutitor al fetei. Imaginea ei, opacă, întrerupea peisajul, dar, înconjurată cum era de umbre fugare, împrumuta o transparență ireală. Shimamura avu iluzia că prin trăsăturile fetei se perindă câmpia, dar din toată această curgere neîntreruptă nu putea reține nici un contur deslușit. Lumina din compartiment era slabă, astfel că fereastra nu dobânda tăria unei oglinzi. Nu era propriu-zis reflectare ce vedea în ea. De aceea, privind-o îndelung, uită de persoanele din fața lui și văzu doar chipul de față plutind ca o nălucire în priveliștea de seară.

Atunci apăru lumina în ochiul din fereastră. Tăria oglinzii nu reușea să stingă luminița din câmpie, dar nici lumina aceasta mică nu desființa oglinda. Apăru doar trecătoare, fără să strălucească în chipul fetei, o luminiță depărtată și rece. Cu pâlparea ei aprinsă în pupilă, ochiul plutitor pe valurile înserării luci o clipă ca un licurici fermecător și bizar.

Yoko nu putea să știe că e privită astfel. Era absorbită de grija pentru bolnav și, chiar dacă și-ar fi întors privirea spre Shimamura, bărbatul care se uita distrat pe fereastră nu i-ar fi atras nici o clipă atenția.

Admirând-o îndelung pe furiș, Shimamura uitase de prezența ei adevărată, răpit cum era de puterea magică a nălucirilor lui. Astfel că, în timpul conversației ei serioase și însuflețite cu șeful de haltă, Shimamura o privise cu interesul pe care îl ai pentru un personaj de roman.

Când ajunseră la halta de semnalizare, fereastra era complet întunecată. Peisajul mișcător se stinsese și lăsase oglinda golită de farmec. Chipul lui Yoko se răsfrângea acum deslușit, și lui Shimamura i se păru că descoperă îndărătul gesturilor ei afectuoase un fel de răceală. Treptat, fereastra se aburi din nou și el n-o mai șterse.

O jumătate de oră mai târziu, Yoko și bărbatul coborâră, neașteptat, la aceeași stație cu Shimamura, și el întoarse capul încurcat, ca și cum lucrul acesta l-ar fi privit în mod direct. Izbit de frigul tăios de pe peron, se rușină de indiscreția lui de adineauri, așa că trecu pe lângă locomotivă fără să mai arunce o privire spre ei.

Bărbatul se pregătea să coboare sprijinindu-se pe umerii lui Yoko, când îi opri un impiecat de mișcare cu mâna ridicată.

Marfarul lung care apăru în clipa următoare din întuneric ascunse apoi privirilor lui Shimamura siluetele celor doi.

Servitorul de la han, ieșit la gară în întâmpinarea oaspeților, era încotoșmănat ca un pompier

la incendiu; avea căciula trasă peste urechi și în picioare, cizme înalte de cauciuc.

În sala de așteptare stătea o femeie îmbrăcată într-un mantou albastru-închis, cu gluga ridicată. Se uita nemișcată pe fereastră, spre șinele de tren.

Fiindcă ieșise din trenul încălzit, Shimamura nu simțea încă frigul de-afară. Venea pentru prima oară iarna în ținutul zăpezilor, așa că îl uimi îmbrăcămintea oamenilor de prin partea locului.

— E chiar atât de frig de vă înfolfiți cu toții așa?

— Deh, ne pregătim și noi pentru iarnă. După o ninsoare ca asta, când se-ndreaptă vremea, se lasă gerul, mai ales seara. O să dea înghețul la noapte.

— Chiar așa?

Shimamura aruncă o privire spre ținătorii care atârnavă de streșini, înainte de a se urca în mașină alături de servitorul hanului. Înconjurată de albeața zăpezii, acoperișurile scunde, înaintând în stradă, păreau și mai povârnite. Tăcut, satul întreg dădea impresia că s-a retras din fața zăpezilor, chircit și cufundat în sine.

— Adevărat, e frig de-a binelea. O simți cum pui mâna pe ceva.

— Anul trecut temperatura a coborât sub douăzeci de grade.

— A nins mult?